

תיקה 710

**אחריותן של
ממשלות ישראל
למחדל
השבעה באוקטובר**

תיק 7.10

מוגש מטעם:
נפגעות ונפגעי המחדל

1. ביום 7.10.2023, בזמן כהונתה של ממשלת ישראל בראשות בנימין נתניהו, התרחש המחדל הביטחוני החמור בתולדות מדינת ישראל, וטבח היהודים הגדול ביותר מאז שואת יהודי אירופה בגרמניה הנאצית.
2. אלפי מחבלים מארגון הטרור חמאס פלשו לישראל, דרך יותר מ-100 פרצות שונות בגדר המפרידה בינה לרצועת עזה, וחדרו לבסיסי צה"ל ולערים ויישובים בנגב המערבי (יישובי עוטף עזה).¹ המחבלים החריבו ישובים ומפעלים, והטילו אימה על אזרחי ותושבי ישראל. הם רצחו מאות נשים, גברים, קשישים, ילדים ותינוקות, ביצעו פשעים מחרידים ופגיעות מיניות קשות. כ-1,200 נרצחו, בהם משפחות שנמחו בשלמותן מעל פני האדמה. אלפים נוספים נפצעו ו-251 אנשים, חיים ושאינם בחיים, נחטפו משטח המדינה אל רצועת עזה. בשעות הטבח רבים הסתתרו שעות רבות במרחבים המוגנים ובמקומות מסתור אחרים, תוך חשש כבד לחייהם, כאשר הם מתוודעים לזוועות הקורות לבני משפחתם, שכניהם וחבריהם.
3. טרם כהונתיו כרה"מ, נתניהו "קשר לעצמו כתרים" כמומחה למאבק בטרור, ואף התחייב בפני הציבור להביא למיטוט שלטון חמאס. הלכה למעשה, הממשלות בראשותו פעלו לאורך השנים לחיזוק מעמדו ויכולותיו של ארגון הטרור הרצחני, במעשה ובמחדל, בעקיפין ובמישרין. לאורך כהונתו הממושכת כראש הממשלה – "הקברניט", כדבריו, המופקד על ביטחון ישראל² – ניווט את המדינה לעבר מציאות ביטחונית-אסטרטגית שאפשרה את המחדל הביטחוני והאסון הלאומי הגדול בתולדותיה.
4. "למה הם יורים?"³ שאל בבוקר טבח השבעה באוקטובר. התשובה, כפי שתוצג להלן, פשוטה. הם ירו כי הם יכולים. ממשלות ישראל, שאחזו בהגה השלטון משך כשני עשורים, אפשר זאת.
5. ממשלות ישראל אפשרו זאת כאשר מנעו הסגרה והעמדה לדין של בכיר מנהיגי חמאס; אפשרו זאת כששחררו מאות מחבלים, בהם מנהיגי הארגון בשנים האחרונות, יחיא סינוואר; אפשרו זאת כאשר במשך שנים, בניגוד להמלצות ראשי מערכות הביטחון, נמנעו מפעולה יזומה נגד תשתיות ארגון הטרור, ומסיכולים ממוקדים של ראשיו; אפשרו זאת כאשר פעלו בניגוד להמלצת גופי הביטחון, להכנסת כסף ממדינת קטאר לרצועת עזה, בו היה ידוע כי חמאס משתמש למטרות צבאיות; ולבסוף, אפשרו זאת כאשר גילו זחיות לנוכח התרעות ביטחוניות שהתקבלו על רקע הקרע החברתי ב-2023 דפוס הפעולה של ממשלות ישראל בראשות בנימין נתניהו ביחס לארגון חמאס לאורך שנות כהונתם מבסס את אשמתם לטבח השבעה באוקטובר מעבר לכל ספק סביר – מהימנעות ארוכת שנים ממעצרים וסיכולים של מחבלים בכירים, דרך אי-הכרעה במבצעים צבאיים, ועד לתמיכה מעשית בהתעצמות כוחו הצבאי של הארגון, באמצעות העברת כספים מקטאר.
7. לא בכדי פעלו נתניהו ושריו כפי שפעלו, אלא מתוך תפיסת עולם סדורה, אשר באה לידי ביטוי בכל שנות כהונתם כקברניטי המדינה. לפי תפיסת עולם זו, "החמאס הוא נכס" מדיני שכדאי להשאיר על רגליו ומעת לעת לנהל מולו סבב. נתניהו ושריו היו מודעים היטב, ובאופן מפורט, לתוכניותיו הרצחניות של חמאס,⁴ אך סברו ששימור ארגון הטרור וראשיו, כחלק מקידום תפיסת עולמם, הוא בגדר "סיכון מחושב".⁵
8. מסמך זה, המבוסס על ראיות הזמינות לציבור, מוגש לציבור הרחב לאחר החלטת ממשלת נתניהו שלא להקים ועדת חקירה שתחקור כיצד הגענו למחדל הגדול ביותר מאז קום המדינה, בגין המדיניות ארוכת השנים שהובילה להפקרת אזרחי מדינת ישראל; ועל רקע הניסיון הנפסד לשכתב את ההיסטוריה, ולהתנער מאחריות.

1 "מתקפת הטרור בשבעה באוקטובר 2023 ומלחמת חרבות ברזל – הטיפול באוכלוסיה", מבקר המדינה (דוח מיוחד) (11.2.2025).

"11 חודשים אחרי: נתונים חדשים חושפים את היקף מתקפת 7 באוקטובר", 12N, 31.8.2024.

2 דברי נתניהו בפני הוועדה לבדיקת אירועי המערכה בלבנון 2006 ("ועדת יונגרד").

3 "השיחה לנתניהו בטלפון האדום בבוקר מתקפת הפתע: 'צריך לראות אם אפשר להוריד להם הנהגה מיד'", 12N, 12.12.2024.

4 "חמאס התכוון להפתיע אותנו ולהחדיר לישראל בו-זמנית מאות מחבלים שייכנסו לגנים ולבת-ספר, ירצח ישראלים ויגררו איתם עשרות בני ערובה בחזרה לרצועה דרך המנהרות" (בנימין נתניהו בי"ב: סיפור חיי 462 (2022)); בוועדה לביקורת המדינה בכנסת בשנת 2017: "התוכנית האופרטיבית שהוא (חמאס) הכין הייתה מתקפה משולבת רבת-זרועות: התקפה טילית של אלפי טילים, במקביל חדירה באמצעות כוחות מיוחדים שהם אימנו להם, עם מעבר של כוחות עד סדר גודל של גדוד, דרך המקומות הללו, על מנת לחטוף, להרוג, גם ביישובים, גם במוצבים" ("מתקפת פתע, טילים וחדירת מחבלים": נתניהו של 2017 חזה את 2023, כאן, 21.12.2023; זמין לצפייה בקישור הבא: <https://www.youtube.com/watch?v=fCQaWHoeGXw>).

5 "סיכון מחושב": הפתק בעברית שכתב סינוואר לנתניהו, בזמן המגעים להסדרה", ynet, 14.4.2022.

חלק א' הימנעות מנקיטת צעדים יזומים כנגד חמאס – חיסול בכירים וכניסה קרקעית.

9. כזכור, נתניהו התחייב כי ממשלה בראשותו תביא "למיטוט שלטון חמאס".⁶ אולם, לאורך שנות כהונתו התברר פעם אחר פעם, כי מילים לחוד ומעשים לחוד.

10. אלוף מיל' גדי שמני, שהיה אלוף פיקוד המרכז בשנת 2009, עם כניסת נתניהו לקדנציה השניה שלו כרה"מ, אמר כי "באותה תקופה אנחנו ניהלנו מערכת חורמה נגד החמאס. בנימין נתניהו עצר את הכל... הוא אבי הקונספציה, צריך להבין את זה".⁷

11. בשנים האחרונות, דחה נתניהו פעמים רבות תוכניות מבצעיות לחיסול סינוואר שהגישו שלושה ראשי שב"כ שונים. התוכניות שהוצעו היו ברמות עצימות שונות – מחיסול של סינוואר לבדו, ועד חיסול כל הנהגת חמאס בעזה.⁸ יורם כהן, אחד מאותם שלושה ראשי שב"כ, ציין בריאיון שנערך עמו "ש[אני], ואלו שהגיעו אחריי, המליצו לדרג המדיני, שאנחנו נעשה מכת פתע [...] חלק קוראים לזה מבצע 'עריפה', שאתה פוגע בצמרת אתה בהחלט נותן נזק גדול לארגון".⁹

12. לדברי גורם בכיר במערכת הביטחון, חודשים ספורים לפני טבח השבעה באוקטובר, שב"כ הודיע לנתניהו ב-11 הזדמנויות שונות כי ניתן להוציא מבצע חיסול של סינוואר לפועל. בכל המקרים נתניהו התעלם וסירב לקיים דיון בנושא.¹⁰

13. בישיבה עם ראשי מערכת הביטחון, שהתקיימה ביום 1.10.2023, שישה ימים בלבד לפני טבח השבעה באוקטובר, הציג ראש שב"כ תוכנית נוספת לחיסול צמרת חמאס והזהיר כי "סינוואר מרגיש יותר ויותר חופש פעולה". הרמטכ"ל הצטרף לעמדתו שנדרש מהלך התקפי של סיכולים בעזה, והוסיף שיש להתכונן למערכה גדולה מול ארגון הטרור. אולם נתניהו העדיף לדון בנושאים אחרים.¹¹

14. השר לשעבר וראש מפלגת ישראל ביתנו, אביגדור ליברמן, חזר לא פעם לאורך השנים על כך שנתניהו "כל הזמן סיכל את כל הסיכולים הממוקדים".¹² בריאיון לערוץ הכנסת בנובמבר 2015 אמר ליברמן שלדעתו יש "הסדר עם החמאס שהגיעו מתחת לשולחן נתניהו ויעלון לאחר 'צוק איתן'... יש לכל המחבלים, ממוחמד דף והנייה... חסינות".

6 "ביבי נתניהו ב-9002: 'צריך למוטט את החמאס', כיכר השבת, 4102.7.51; "רה"מ לדקלסגל: תהיה מערכה בעזה, נמוטט את חמאס", כאן רשת ב', 9102.9.21.

7 "סיכון מחושב" - הדרך לשבעה באוקטובר, "ebuTuoY".

8 "סירב לכל הצעה: כך נמנע נתניהו מחיסולו של יחיא סינוואר", מעריב, 3202.11.72; "החיסול שלא היה: 6 פעמים הוצע לנתניהו להרוג את סינוואר", וואלה, 3202.11.82. ביום 2202.5.6 דווח בחדשות 21 שבין השנים 8102-0202 היו הזדמנויות שונות לפגוע בצמרת חמאס, והדרג המדיני – כלומר נתניהו – דחה אותן.

9 "פגוש את העיתונות", ערוץ 21, 3202.01.82.

10 "בכיר במערכת הביטחון: נתניהו סירב 11 פעמים לחסל את סינוואר | חשיפה", N21, 6202.1.82.

11 "תחקיר: מה נתניהו ידע לפני 7 באוקטובר - האזהרות לגבי חמאס, החיסולים שלא אושרו וסוגיית איראן", N21, 4202.11.32.

12 "ישבתי עם ביבי באמצע הלילה, ייעצתי לו כמו חבר, ואז הוא מכר אותי. זה הרגע שעשיתי עליו דליט", ידיעות אחרונות, 3202.01.6.

15. יתרה מכך, לאורך השנים, נתניהו נמנע מקיום דיונים אסטרטגיים בקבינט המדיני-ביטחוני בנוגע להתמודדות עם האיום הנשקף מחמאס, והסתיר מחברי הממשלה מידע ביטחוני בנוגע להיקפו של האיום.¹³ ועדת החקירה האזרחית לחקר אסון השבעה באוקטובר קבעה ביחס אליו כי היה "אחראי לפגיעה בכל מוקדי קבלת ההחלטות, בהם הקבינט והמל"ל, באופן שמנע כל דיון רציני הכולל ריבוי דעות בסוגיות הביטחוניות המשמעותיות".¹⁴ הדברים מתקשרים גם לדוח מבקר המדינה שפורסם בחודש נובמבר 2025, בו נקבע כי מדינת ישראל מתנהלת ללא תפיסת ביטחון לאומית רשמית.¹⁵

16. גם בזמנים שבהם ישראל כבר נקלעה לעימות צבאי מול חמאס, דאג נתניהו לבסס את דעת הקהל נגד כניסה צבאית קרקעית נרחבת לרצועה לצורך פגיעה בתשתיות שלטון ארגון הטרור. כך, בשנת 2014, במהלך מבצע "צוק איתן", הודלפה לתקשורת מצגת שהציג צה"ל לקבינט לגבי המשמעות של כיבוש הרצועה. נתניהו ודאי העריך שהמסמך המסווג, בו צוין שכיבוש עזה יעלה בחייהם של מאות חיילים, ייצור אווירה ציבורית שתקל עליו להדוף קריאות של חברי קבינט למהלך קרקעי נרחב ברצועה (חבר הקבינט דאז נפתלי בנט, כינה את הדלפת המסמך "אליבי לאי-פעולה").¹⁶

חלק ב' ממשלות נתניהו סייעו לבניית התשתית הצבאית של חמאס באמצעות העברת הכסף הקטארי.

17. רה"מ הוביל במשך שנים את העברת הכספים מקטאר לרצועה – ששימשו, הלכה למעשה, את חמאס – וזאת בניגוד לאזהרות מערכת הביטחון.^{17 18}

18. העברת הכספים מקטאר אושרה באופן רשמי בקבינט בשנת 2018, לאחר שהרשות הפלסטינית החליטה להפסיק לשלם משכורות לאנשי הממשל בעזה ב-2017. מה שהחל ב-15-10 מיליון דולר בחודש צמח במהרה ל-30 מיליון דולר בחודש, ואף הגיע לעיתים ל-50 מיליון דולר בחודש. במצטבר הועברו לעזה בשיטת "מזוודות הדולרים" כמעט מיליארד דולר במזומן.¹⁹

19. בכל חודש בכירים ישראלים נפגשו עם השליח הקטארי בגבול עם ירדן. משם הסיעו אותו למעבר כרם שלום ואל תוך עזה לצורך העברת מזוודות הכסף. הכסף אמור היה לשמש לתשלום משכורות, אולם היה ברור לכל כי חמאס מוצא דרכו אליו, וכי הוא משמש להתעצמותו הצבאית. במקביל, במוסד יידעו את נתניהו כי גורמים בקטאר מעבירים כסף ישירות לזרוע הצבאית של חמאס, גדודי עז א-דין אל-קסאם.²⁰

20. בפגישה סגורה שערך בחודש מארס 2019 עם אנשי הליכוד, אמר נתניהו כי "העברת הכסף היא חלק מאסטרטגיה להפריד בין הפלסטינים בעזה והגדה. כל מי שמתנגד להקמת מדינה פלסטינית, צריך לתמוך בהעברת הכספים מקטאר לחמאס, כך נסכל את הקמתה של מדינה פלסטינית".²¹

13 דוח ועדת החקירה האזרחית לחקר אסון השבעה באוקטובר, עמ' 20-22 (להלן: "דוח ועדת החקירה האזרחית").

14 שם, בעמ' 94.

15 דוח מבקר המדינה, "היעדר תפיסת ביטחון לאומי וההשפעה על תהליכים מרכזיים בדרג המדיני ובצה"ל", 11.11.2025.

16 "כל האמת על המערכה בין השר בנט לבין בני גנץ על השמדת מנהרות הטרור ב-'צוק איתן'", ערוץ ה-youtube של נפתלי בנט, 2.4.2019.

17 "באישור ישראל: קטאר העבירה לעזה יותר ממיליארד דולר מאז 2012", הארץ, 10.2.2019.

18 "Qatar sent millions to Gaza for years – with Israel's backing. Here's what we know about the controversial deal", CNN, 12.12.2023.

19 "הקטאר של חמאס: במערכת הביטחון התנגדו, נתניהו סבר שהוא בשליטה", שומרים, 12.12.2023.

20 שם.

21 "הקונספציה של נתניהו, החששות של יוסי כהן ואזהרות המוסד: הכסף הקטארי בעזה – גילויים חדשים", ynet, 10.12.2023.

21 "כל המערכת הפוליטית תומכת באותה אסטרטגיה: לשמר את הברית הסמויה עם החמאס", מעריב, 19.5.2023.

21. נתניהו ושריו היו מודעים היטב לשימוש שארגון הטרור מבצע בכסף שהועבר לרצועת עזה. כך, בריאיון בשנת 2019, אמר נתניהו שהחמאס "לוקח את כל הכסף שמגיע מתמיכה בין לאומית, ויש לא מעט ממנו, ומשקיע אותו בהפיכת המנהרות למכונת טרור".²²

22. הרשות הפלסטינית התנגדה להעברת הכסף הקטארי – וטענה כי הכסף מתורגם בין היתר לתחמושת שמועברת לגדה לצורך ביצוע פיגועים על ידי אנשי חמאס.²³ המטה לביטחון לאומי (מל"ל) סבר, לאחר עבודת מטה שנעשתה בנושא, כי יש לסרב לבקשה להכניס דולרים במזומן לתוך הרצועה.²⁴ גם במוסד ובשב"כ החזיקו בעמדה שיש לעצור את העברת הכספים הקטאריים, אך נתניהו הנחה להמשיך עמה.^{25,26} ועדת החקירה האזרחית לחקר אסון השבעה באוקטובר, קבעה כי נתניהו "אחראי במידה רבה לקונספציה של 'כסף תמורת שקט', ואחראי לכך שקולות אחרים שביקרו אותה הושקו לחלוטין".²⁷

23. בן כספית חשף במעריב כי במהלך מבצע צוק איתן ניהל ראש הממשלה בנימין נתניהו ערוץ מגעים ישיר עם בכיר חמאס ראזי חמד, באמצעות מקורבו, איש העסקים שלומי פוגל – ללא ידיעת בכירי מערכת הביטחון. לפי הפרסום, הערוץ פעל במקביל למשא ומתן שניהלה משלחת ביטחונית ששלח נתניהו לקהיר, בעוד חברה כלל לא ידעו על קיומו.
24. במבחן התוצאה, בשנים אלו, תחת הנהגתו של נתניהו, כמות אדירה של אמצעי לחימה נכנסה לרצועת עזה – על אף הסגר היבשתי והימי שישראל הטילה עליה – באמצעות הכספים הקטאריים ודרך מנהרות רחבות מתחת לגבול ישראל-מצרים (ציר פילדלפי), המאפשרות תנועת כלי רכב.²⁸ באמצעות הכסף מקטאר, חמאס שהיה על סף פשיטת רגל על רקע החלטת הרשות הפלסטינית להפסיק להעביר לו כספים, השתקם ואף התחזק. לדברי ד"ר אודי לוי, לשעבר ראש יחידת "צלצל" במוסד, הכספים אפשרו פתיחת אגודות המזוהות עם חמאס ברחבי העולם, אשר אפשרו בתורן לערוך גיוסי כספים נוספים ולהפעיל סוכנים המייצגים את האינטרסים של חמאס במבצעי השפעה על גורמים שונים בפרלמנטים בעולם.²⁹

25. בשנה וחצי שבה כיהנה ממשלת בנט-לפיד, המדיניות שהנהיג נתניהו למול חמאס שונתה, כשאחד הביטויים לכך היה הפסקת המימון של חמאס באמצעות מזוודות מזומנים.³⁰ אולם לאחר הקמת ממשלה חדשה בראשות נתניהו, חודש לפני טבח השבעה באוקטובר, נציגים ישראליים ביקשו מהשליח הקטארי להגדיל את הסכומים המועברים בכל חודש.³¹ זוהי אותה מדיניות ארוכת שנים של הדרג המדיני בהנהגת נתניהו, אשר אפשרה את בניית צבא חמאס במימון קטאר, כפי שהוצגה בטיוטת תחקיר שב"כ לאירועי טבח השבעה באוקטובר.³²

26. ראש המוסד לשעבר, תמיר פרדו, הגדיר זאת בפשטות: "ברגע שאתה מחליט לא להגיע לפיתרון בסוגיה הפלסטינית, אז אתה מוכן לחתום גם ברית עם השטן כדי שהמדיניות הזו תתממש. אנחנו מימנו את האויב שלנו".³³

22	ראיון ל-Times מיום 25.6.2019.
23	"עבאס: נתניהו מעביר כסף לחמאס ובגדה משלמים את המחיר", הארץ, 22.12.2018.
24	"בנט צודק, 'גלובס' טועה", העין השביעית, 22.5.2022.
25	"ישראל פנתה לקטאר ערב 7 באוקטובר כדי להגדיל את העברת הכסף לחמאס", ynet, 2.1.2026.
26	"הריאיון עם הבכיר הקטרי מזכיר: מי שהמציא את העברת הכסף הקטרי לעזה היה נתניהו", כאן, 11.4.2024.
27	דוח ועדת החקירה האזרחית, בעמ' 94.
28	הדרך לשבעה באוקטובר, בעמ' 73.
29	"סיכון מחושב" – הדרך לשבעה באוקטובר, YouTube.
30	"הממשלה החדשה הכריעה: לא יעבור יותר כסף קטרי במזוודות לעזה", 12N, 2.7.2021; "בנט: 'מזוודות הדולרים לעזה צריכות לעבור מהעולם – דברים ישנתו', 12N, 4.7.2021.
31	על דרך של רכישת דלקים ממצרים, המועברים לחמאס, ונמכרים על ידו לתחנות דלק ברצועה. ראו ה"ש 36.
32	שם.
33	"סיכון מחושב" – הדרך לשבעה באוקטובר, YouTube.

- 27.** במקביל למימון חמאס באמצעות מזוודות הכסף מקטאר, נתניהו הורה לפני כעשור, ללא הסבר, על סגירתה של יחידת "צלצל" במוסד – שנועדה להיאבק בנתיבי המימון של ארגוני טרור, ובהם חמאס. ד"ר לוי, שעמד כאמור בראש היחידה עד סגירתה, סיפר כי תדרך את נתניהו "באופן אישי" בנוגע לתיק ההשקעות של חמאס עוד בשנת 2015, אך הוא לא גילה בכך עניין. נתניהו דחה המלצות של בעלי תפקידים במערכת הביטחון להילחם כלכלית בהתעצמות חמאס;³⁴ וסיירב לאשר מבצעי לוחמה כלכלית בעלי חשיבות אסטרטגית שהוצעו על ידי יחידת "צלצל" לפני סגירתה.³⁵
- 28.** המציאות המתוארת, בה נתניהו ושריו תורמים בפעולותיהם ובהחלטותיהם להתעצמות חמאס, לא נולדה ביום טבח השבעה באוקטובר. היא הייתה ידועה ומוצהרת, ונישאה גם בפי תומכיהם ושותפיהם לקואליציה.
- 29.** כך, במאי 2021, עם סיום מבצע "שומר החומות", עמית סגל צייץ כי "האחריות על התעצמות חמאס בתריסר השנים האחרונות מוטלת כמובן על ראש הממשלה, אחד בנימין נתניהו".³⁶
- 30.** חברת מפלגת הליכוד, גלית דיסטל-אטבריאן, כתבה בשנת 2019 כי "נתניהו רוצה את החמאס על הרגליים, והוא מוכן לשלם על כך מחיר כמעט בלתי נתפס – חצי מדינה משותקת, ילדים והורים בפוסט-טראומה, בתים מופצצים, אנשים נהרגים, חתול אשפות מחזיק נמר גרעיני בביצים. ונתניהו במין איפוק מקומם, כמעט בלתי נתפס לא עושה את מה שהכי קל לעשות – למוטט את הארגון הזה בהבל פיו של צה"ל. תמרקרו את המשפט הבא – בנימין נתניהו משאיר את החמאס על הרגליים כדי שמדינת ישראל לא תהפוך כולה לעוטף עזה".³⁷
- 31.** יו"ר מפלגת הצינונות הדתית, בצלאל סמוטריץ', הגדיר עוד ב-2015: "החמאס הוא נכס".³⁸ סמוטריץ' הציע "לא לחשוש לשנות סדרי בראשית", ולגלות "נכונות עקרונית לאפשר את נפילתו של אבו-מאזן ואת עליית שלטון החמאס ביו"ש... חמאס הוא נכס... קשה לראות את העולם מכיר במדינה פלסטינית עליה מכריז החמאס".³⁹
- 32.** יועצו הקרוב של נתניהו, יונתן אוריר, המואשם כיום בפרשת "קטארגייט", אמר באפריל 2019 כי נתניהו "בעצם ריסק את חזון המדינה הפלסטינית בשני האזורים הללו. חלק מההישג קשור לכסף הקטארי שמגיע כל חודש לחמאס".⁴⁰
- 33.** האלוף במיל' גרשון הכהן, הסביר כי "האסטרטגיה של נתניהו היא למנוע את אופציית שתי המדינות, ולכן הוא הפך את חמאס לשותף הכי קרוב שלו. בממד הגלוי חמאס אויב, בממד הסמוי הוא בן ברית".⁴¹

34 "פוצצנו את הכסף. 02 מיליון דולר התעופפו באוויר", הארץ, 4202.15.15.
 35 "ישראל וארה"ב ידעו על קרן השקעות שמימנה את חמאס, ולא עשו דבר", הארץ, 3202.21.71; "נתיב הדמים", ישראל השבוע, 3202.01.72.
 36 ציוץ מיום 12.5.2020.
 37 פרסום בחשבון הפייסבוק של גלית דיסטל-אטבריאן, 9102.5.5.
 38 בצלאל סמוטריץ': "רואה באבו-מאזן נטל ובחמאס נכס", ערוץ הכנסת, 51.01.7.
 39 "להשתחרר מאבו-מאזן", ערוץ 7, 4102.21.52.
 40 "העם אמר את דברו, לדעתי נתניהו צריך לקבל חסינות", מקור ראשון, 9102.4.81.
 41 ציוץ של אטילה שומפלבי, 9102.5.5.

פרק ג' "סיכון מחושב"? נתניהו נטל הימור מסוכן שהוביל לטבח הגדול ביהודים מאז השואה

34. חיזוק ושימור מעמדו של חמאס היו בגדר מדיניות מדיניות של הממשלות בהובלת נתניהו. טבח שבעה באוקטובר, היתה תוצאה "טבעית" למדיניות זו, שטיפחה לאורך שנים תנועת טרור פונדמנטליסטית על גבולות מדינת ישראל.⁴²

35. באחד מדיוני "ההסדרה" שנערכו מאחורי הקלעים למול יחיא סינוואר בשנת 2018, שלח מנהיג החמאס לנתניהו פתק בכתב ידו, עליו הופיעו המילים "סיכון מחושב".⁴³ אולם, השילוב בין מדיניות חיזוק החמאס, בשנים האחרונות בעיקר באמצעות העברת כספים קטאריים, יחד עם התעלמות מאזהרות גורמי המודיעין בתקופה שקדמה לטבח השבעה באוקטובר, לא היה בגדר סיכון מחושב. היה זה הימור מסוכן על ביטחונם של אזרחי ישראל – שהוביל ביום אחד לטבח הגדול בהיסטוריה של העם היהודי מאז השואה.

36. כבר בשנת 2016, במסמך מסווג שהעביר לעיון נתניהו שר הביטחון דאז אביגדור ליברמן, נכתב כי "בכוונת חמאס להעביר את העימות הבא לשטח ישראל תוך כיבוש יישובים ולקיחת בני ערובה". ליברמן הזהיר כי "א"י נקיטת יוזמה ישראלית (בדמות מכת מנע לחיסול הנהגת הזרוע הצבאית של חמאס) עד מחצית שנת 2017 תהיה שגיאה חמורה אשר עלולה להוביל את ישראל למצב אסטרטגי קשה... חמאס יפתח בעימות בעיתוי הנוח מבחינתו. אני סבור כי השלכותיו של מהלך כזה מצד חמאס עלולות להיות מרחיקות לכת, במובנים מסוימים אף יותר מתוצאותיה של מלחמת יום הכיפורים".⁴⁴

37. בחודשים שלפני טבח השבעה באוקטובר, אזהרות חוזרות ונשנות מגורמים ביטחוניים בכירים הועברו לידיעת נתניהו, ולא נדונו לעומק. לא ניתן מענה סביר לאפשרות שישנה טעות בתפיסה שחמאס מורתע ואינו מעוניין במערכה בעצימות גבוהה.⁴⁵

38. חבימים האחרונים של ספטמבר 23, בשיחת טלפון שנמשכה 45 דקות, נשיא איחוד האמירויות מוחמד בן זאיד מסר לנתניהו התרעה חריפה לגבי כוונות סינוואר. ונתניהו על פי הפרסום של שלומי אלדר – לא העביר את המידע לא לשב"כ ולא למוסד.

39. במהלך שנת 2023, שב"כ התריע באופן חוזר וחרוג בפני הדרג המדיני על ההחמרה במצב הביטחוני, והתרעות אלו זכו להתעלמות. בחודש אפריל 2023 המליץ שב"כ לבצע מהלך התקפי על מנת לבלום את הכרסום בהרתעה, וערב ההצבעה בכנסת על ביטולה של עילת הסבירות בחודש יולי 2023, מסר ראש שב"כ לנתניהו התרעה המקבילה להתרעה למלחמה.⁴⁶

40. גם על רקע החקיקה שקידמה הממשלה בשנת 2023, והקרע שיצרו בחברה הישראלית, בחודש מארס 2023, התייצב שר הביטחון דאז יואב גלנט, והודיע על קיומה של "סכנה ברורה, מיידית ומוחשית לביטחון המדינה".⁴⁷ שר הביטחון באותה עת גם העביר מכתבים לנתניהו, אשר ניתן להניח שפירוט עוד יותר בנוגע לסכנה הנשקפת לאזרחי ישראל.⁴⁸ ראש חטיבת מחקר באמ"ן, תא"ל עמית סער ז"ל, הפנה לנתניהו אף הוא במישרין, באופן יוצא דופן, מספר אזהרות לפיהן הקרע בעם בעקבות קידום החוקים הנ"ל מעודד את אויבי ישראל, בהם חמאס, לצאת לפעולה נגד ישראל.⁴⁹

42 הדרך לשבעה באוקטובר, בעמ' 98-09.

43 "סיכון מחושב": הפתק בעברית שכתב סינוואר לנתניהו, בזמן המגעים להסדרה", teny, 22.02.2024.

44 "מסמך האזהרה שנמסר לידי של נתניהו לפני 7 שנים, שחזה את המתקפה | חשיפה", teny, 30.01.2023.

45 דוח ועדת החקירה האזרחית, בעמ' 96.

46 תצהירו הגלוי של ראש שב"כ הקודם, רונן בר (בג"ץ 12345-30-52).

47 "שר הביטחון גלנט: 'חייבים לעצור את החקיקה למען ביטחון ישראל'", N21, 30.03.2023.

48 "גלנט צריך לחשוף את המכתבים ששלח לנתניהו", הארץ, 21.02.2023.

49 "ערב החקיקה, אמ"ן הזהיר במכתבים את נתניהו מ'סערה מושלמת'", הארץ, 12.11.2023.

41. מלבד האזהרות החד-משמעיות שהובאו לפתחו של נתניהו ושריו, יש לציין כי ארגון הטרור עצמו לא טרח רבות להסתיר את כוונותיו העקרוניות. כשנה לפני הטבח, בנאום פומבי מול אלפי תומכים בעזה, סינואר כמעט ותיאר במדויק את מתווה מתקפת הטרור הקטלנית שעתידה להתרחש: "אנחנו נבוא אליכם, בעזרת אללה, במבול שואג. אנחנו נבוא אליכם עם כמויות רקטות בלתי נגמרות, אנחנו נבוא אליכם עם מבול חסר גבולות של חיילים...". מילותיו מתכתבות עם השם שנתן חמאס לטבח השבעה באוקטובר: "מבול אל-אקצה".⁵⁰

42. אך נתניהו ושריו התעלמו מהאזהרות ומהעדויות המצטברות, ואף גילו זחיחות למולן.

43. בישיבת סיעת הליכוד בחודש מאי 2023, חודשים ספורים לפני טבח השבעה באוקטובר, שאל: "כמה רקטות מאז שומר חומות חמאס ירה לשטחנו?" ... למיטב ידיעתי אפס, אני לא יודע, אולי יש אחת. הם לא ירו לשטחנו – כי הם מורתעים. מבצע 'שומר חומות' הנחית על חמאס את המכה הקשה ביותר בתולדותיו – השמיד את היכולות האוויריות, היכולת הימית, היכולת התת-קרקעית. הדבר הזה גרם לשינוי משוואת ההרתעה ולפחות זה עובד כך שנים...".⁵¹

44. כחודש לאחר מכן, במליאת הכנסת, אמר: "החזרנו [במבצע שומר חומות ב-2021] את החמאס כעשור אחורה. השמדנו לו את הזרוע האווירית, השמדנו את הזרוע הימית, בלמנו את מנהרות התקיפה שלו, עם הקיר הסולארי התת-קרקעי, והיכינו ב'מטרו' [רשת המנהרות בעזה]. אלו עיקר הדברים שהיו לו. נשאר לו [רק] נשק תלול מסלול, ובזה טיפלנו במערכות ההגנה שלנו".⁵²

45. בחודש אוגוסט 2023, פחות מחודשיים לפני טבח השבעה באוקטובר, הצטלם נתניהו יחד עם רעייתו, כשלראשו משקפיים ורודים, והבטיח לציבור כי "המצב הרבה יותר טוב".⁵³

פרק ד' ההתנערות מאחריות והניסיון למחוק את אירועי טבח השבעה באוקטובר מהזיכרון הלאומי

46. לאחר טבח השבעה באוקטובר, המחלל הגדול ביותר בתולדות מדינת ישראל, שרי ממשלתו של נתניהו התחייבו שתקום ועדת חקירה ממלכתית וסברו שנתניהו עצמו חייב לסיים את תפקידו נוכח אחריותו, והעריכו בהתאם שימיה של הממשלה ספורים.⁵⁴ גם לנתניהו ברור, שמעצם היותו ראש הממשלה בזמן טבח השבעה באוקטובר ובמשך כשני עשורים – אחריותו למחלל היא ברורה, ואינה מוטלת בספק.

47. אולם כבר בצהרי השמונה באוקטובר, בעוד אזרחי המדינה שעל ביטחונה הוא מופקד עדיין נאבקים על חייהם, התפנה נתניהו להיפגש עם יועציו הפוליטיים ודובריו, והחל לעסוק בטשטוש התפיסה הציבורית בנוגע לאחריותו למחלל.^{55 56}

48. עדותו של אלי פלדשטיין, ששימש כיועץ תקשורת בלשכת ראש הממשלה, שופכת אור נוסף על סדר העדיפויות בלשכה בימים הראשונים שלאחר הטבח. בריאיון לכאן 11 סיפר פלדשטיין שאחת המשימות הראשונות שהוטלו עליו הייתה למצוא נוסח שייתן מענה לדרישה הציבורית כי ראש הממשלה ייטול אחריות לאירועי השבעה באוקטובר. פלדשטיין סיפר כי ניסח טיוטת הודעה שבה נכתב כי "ממשלת ישראל אחראית" לאירועים, אולם ההצעה נדחתה על ידי בכירי הלשכה. לדבריו, נאמר לו במפורש כי יש להוציא את המונח "אחריות" מן הלקסיקון, וכי אין לעשות בו כל שימוש בהודעות או בהתבטאויות פומביות. עדות זו מלמדת כי כבר בימים הראשונים לאחר הטבח עסקה לשכת ראש הממשלה לא בשאלת נטילת האחריות, אלא בגיבוש אסטרטגיה תקשורתית שמטרתה להימנע מכל הכרה באחריות הציבורית של הדרג המדיני.

50 "לפני קרוב לשנה: הנאום הפומבי של סינואר שחזה את הטבח", N21, 3202.21.2.
51 "חמאס מורתע ומפחד מ ישראל: הקלטות נתניהו לפני המתקפה", כאן 11, 3202.01.62.
52 פרוטוקול מליאת הכנסת, 3202.6.62.
53 חשבון האינסטגרם של בנימין נתניהו, 3202.8.51.
54 עובדה, פרק 4, 4202.21.21.
55 משני תודעה, זמן אמת – כאן 11, 6202.1.21.
56 פלדשטיין: "ברורמן אמר לי שיש חקירה ושהוא יכול 'לכבות אותה'", כאן 11, 5202.21.22.

49. מהימים הראשונים שלאחר טבח השבעה באוקטובר, ובמשך יותר משנתיים שחלפו מאז, סביבתו הקרובה ביותר של נתניהו הפעילה מנגנון השפעה על תודעת אזרחי ישראל במטרה לגלגל את האחריות ממנו לטבח.⁵⁷ תחילה ביקשו לשלוח לציבור מסר של "אחדות", והמתנה עם חקירת האירועים לסיום המלחמה. נתניהו עצמו אמר בשלהי חודש אוקטובר 2023, "ה-7 באוקטובר היה יום שחור בתולדותינו. כולם יצטרכו לתת תשובות – גם אני, אבל כל זה יקרה אחרי המלחמה".⁵⁸

50. אולם, במקביל לאי-נקיטת אחריות, ודחיה מכוונת של חקר אירועי טבח השבעה באוקטובר למועד לא ידוע, נתניהו וגורמים בסביבתו הקרובה והרחוקה, החלו להפיץ מסרים בדבר אחריותו של כל גורם שאינו ראש הממשלה או שריו.

51. מסביבת נתניהו יצאו מסרים כי גורמי הביטחון אחראים, שכן הוא לא קיבל מהם "התרעה על כוונת מלחמה"⁵⁹ ואלו "לא העירו אותו" בזמן;⁶⁰ כי בג"ץ אחראי, שכן הוא "כבל" בהחלטותיו את ידי הממשלה בהתמודדות עם חמאס; וכי אזרחים שקראו להפסקת התנדבות בצה"ל, בעקבות ניסיון ממשלתו לשנות את שיטת המשטר, אחראים אף הם.⁶¹ תוך זמן קצר, גורמים מוכרים במפלגתו של נתניהו הדהדו תיאוריות קונספירציה שקריות, בדבר "בגידה" ושיתוף פעולה עם חמאס מצד פעילי מחאה וגורמים בכירים במערכות הביטחון.⁶²

52. במשך שלוש שנים בקירוב, נתניהו מנע הקמת ועדת חקירה ממלכתית לחקר אירועי טבח השבעה באוקטובר, שהיא המנגנון המתאים ביותר הקבוע בחוק לקביעת מסקנות והפקת לקחים הכרחיים ממחדל בסדר גודל כזה. זאת הגם שרוב מובהק של אזרחי ישראל תומך לאורך זמן בהקמתה של ועדת חקירה ממלכתית כאמור.⁶³

54. במקביל למניעת הפקת הלקחים מהטבח הנורא שאירע במשמרתו, פועל נתניהו גם לשיבוש חקירה עתידית ולהכתבת נרטיב חד צדדי, באמצעות עריכה מניפולטיבית ופרסום חלקי ביותר של קטעים מפרוטוקולים חסויים, אותם הוא אוסף באמצעות חיילי מילואים ומתיר לעצמו לפרסם.⁶⁴ נתניהו וסביבתו גם מנהלים מבצע השפעה על אזרחי מדינת ישראל, ופועלים ללא לאות לעצב מחדש את הזיכרון הלאומי סביב המחלל החמור שאירע במשמרתו, באמצעות "מיתוגו" תחת השם "מלחמת התקומה",

57 ראו ה"ש 37.
58 נתניהו על השבת השחורה: "המחדל ייבדק עד תום, כולם יצטרכו לתת תשובות – גם אני", teny, 3202.01.52.
59 "נתניהו מחק את הציץ בו תקף את גופי הביטחון: "טעיתי", כאן 11, 3202.01.92.
60 "לשכת נתניהו: הלוי מגלגל אחריות למחדל, לא העירו את רה"מ משנתו", כאן 11, 5202.3.2.
61 בדו"ח ועדת החקירה האזרחית, נקבע: "לא ניתן לטעון כי הרפורמה המשפטית וההפגנות שבעקבותיה, על הקריאות לסרבנות, הם שהובילו לשבעה באוקטובר. אנו יודעים כיום כי חמאס תכנן את הפעולה זמן רב, וחיכה רק לתזמון המתאים. עם זאת, מהעדויות השונות עולה כי היו רבים שהתריעו כי הפילוג בחברה הישראלית מחליש אותה, ובכך מאפשר ביתר קלות לפגוע בה" (שם, בעמ' 88).
62 "טלי גוטליב שיתפה קונספירציה מאתר אחר – שהיא עצמה הפיצה", כאן 11, 4202.1.42.
63 ראו, למשל: "לפיד או נתניהו? זה מה שחושב הציבור על ועדת החקירה ל-7 באוקטובר", מעריב, 5202.11.11; "ממצאי סקר הביטחון הלאומי: דצמבר 5202", SSNI, 5202.21.42.
64 "נתניהו פרסם תמלילים חלקיים משיבות קבינט מאז צוק איתן כדי להרחיק ממנו את האחריות ל-7.10", הארץ, 6202.2.5; "בעיצומה של המלחמה, לשכת נתניהו גייסה חיילי מודיעין לאיסוף פרוטוקולים, הארץ, 6202.2.9.

אחרית דבר

מן הראיות שהוצגו במסמך זה עולה כי טבח השבעה באוקטובר לא היה אירוע שנבע מהחלטה אחת או מכשל נקודתי, אלא תוצאה של מדיניות ארוכת שנים. שורת החלטות, הימנעויות והתעלמות מהתרעות הצטברו לכדי מציאות ביטחונית שאפשרה לחמאס להוציא אל הפועל את מתקפת הטרור הקטלנית ביותר שידעה מדינת ישראל. מסמך זה מציג תמונה רחבה של מדיניות עקבית שנמשכה לאורך שנים, אשר עיצבה את המציאות הביטחונית שהובילה לאסון. מהראיות שהוצגו עולה דפוס פעולה ברור - הימנעות מפעולה יזומה נגד הנהגת חמאס, דחייה שיטתית של המלצות מערכת הביטחון, חיזוק ארגון הטרור באמצעות מדיניות שאפשרה את הזרמת הכסף הקטארי, הימנעות מגיבוש תפיסת הכרעה, התעלמות מהתרעות שהצטברו במשך שנים, וביתר שאת בחודשים שקדמו למתקפה - עת בחרה ממשלת ישראל להוביל הפיכה משטרית שקרעה את ישראל מפנים חרף אזהרות חוזרות ונשנות מצד מערכת הביטחון ומפקדי צה"ל, ולבסוף, ניסיון עקבי להסיט את הדיון הציבורי משאלת האחריות אל שאלות אחרות. כל אחד מאלה תרם את חלקו, אך הצטברותם היא שיצרה את התנאים שאפשרו לחמאס להוציא אל הפועל את מתקפת הטרור הקטלנית ביותר בתולדות מדינת ישראל.

לאורך השנים הציג נתניהו את עצמו כמומחה למלחמה בטרור וכמי שמחויב למיטוט שלטון חמאס. בפועל, כפי שעולה מן הראיות המפורטות במסמך זה, ממשלותיו בחרו שוב ושוב במדיניות של הכלה, דחייה והימנעות מהכרעה. תחת הנהגתו התחזק חמאס צבאית, כלכלית ומדינית, הנהגתו נותרה על כנה חרף הזדמנויות חוזרות לפגוע בה, ואזהרות מפורשות מצד גורמי הביטחון לא הובילו לשינוי במדיניות. תפיסת העולם שלפיה ניתן לנהל את חמאס כ"סיכון מחושב", תוך שימוש בו כאמצעי לקידום יעדים מדיניים אחרים, התבררה בדיעבד ככישלון אסטרטגי מן החמורים שידעה מדינת ישראל.

גם לאחר הטבח, במקום להוביל מהלך של נטילת אחריות, חקר האמת והפקת לקחים, בחרו ראש הממשלה וסביבתו, כפי שתואר במסמך זה, לעסוק בעיצוב הנרטיב הציבורי, בדחיית בירור האחריות ובהפניית האשמה כלפי גורמים אחרים. במקביל, נמנעה במשך שנים הקמת ועדת חקירה ממלכתית - הכלי הממלכתי החזק ביותר והמתאים ביותר לבירור העובדות, לקבוע אחריות ולהבטיח שמחדל בסדר גודל כזה לא יחזור על עצמו. התנהלות זו אינה רק פוגעת באמון הציבור, אלא גם מעכבת את יכולתה של מדינת ישראל להפיק את הלקחים ההכרחיים לעתידה.

אין במסמך זה כדי לטעון כי האחריות לטבח השבעה באוקטובר מוטלת על הדרג המדיני בלבד. אחריותם של הדרג הצבאי, המודיעיני וגופי הביטחון חייבת להתברר אף היא במסגרת ועדת חקירה ממלכתית, לכשתקום. אולם דווקא משום כך, יש משמעות מיוחדת לעובדה שראש הממשלה ממשיך למנוע את הקמתה של ועדה כזו. בהיעדר ועדת חקירה ממלכתית - הגוף הממלכתי המוסמך לחקור אסון בסדר גודל כזה, לברר אחריות ולהציג תמונה מלאה - נוצר חלל ציבורי המאפשר הפצת קונספירציות, תיאוריות חסרות בסיס וניסיונות לגלגל את האחריות מגורם אחד למשנהו. במקביל, היעדרה של ועדת חקירה ממלכתית מונע גם את בירור אחריותם של כלל הדרגים המעורבים, ומאפשר לגורמים נוספים במערכת הביטחון ובשירות הציבורי שלא לספק למשפחות השכולות ולציבור כולו את התשובות המלאות המתחייבות מאסון בסדר גודל כזה. ואולם, אחריותם העתידית של גורמים אלה אינה גורעת מאחריותו של הדרג המדיני, ובראשו ראש הממשלה, אשר במשך קרוב לשני עשורים קבע את המדיניות, קיבל את ההחלטות, עיצב את סדרי העדיפויות ונשא באחריות העליונה לביטחון מדינת ישראל ואזרחיה.

מטרתו של מסמך זה היא להציג לציבור את השתלשלות האירועים והמדיניות שהובילו למחדל הגדול בתולדות המדינה, ולהזכיר אמת בסיסית אחת - במדינה דמוקרטית, אחריות שלטונית אינה מתחילה ביום האסון ואינה מסתיימת בו. היא נבחנת גם בהחלטות שהתקבלו במשך שנים, במדיניות שנבחרה פעם אחר פעם, ובהשלכותיה על ביטחונם של אזרחי המדינה.

את דמם של למעלה מ-1,200 הנרצחים, את סבלם של החטופים ובני משפחותיהם, ואת כאבם של הפצועים, השורדים והקהילות שנחרבו, לא ניתן להשיב. אולם ניתן, וחובה עלינו, לברר כיצד הגיעה מדינת ישראל אל הרגע האפל ביותר בתולדותיה, לקבוע אחריות ציבורית ולהפיק את הלקחים הנדרשים. ללא הכרה באמת, ללא אחריות וללא חשבון נפש, לא יהיה שיקום אמיתי של אמן הציבור ולא ניתן יהיה להבטיח כי אסון בסדר גודל כזה לא ישוב ויתרחש.

7.10